

מרדכי מלכא

רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו

יו"ר ועדת סת"ס

הרבנות הראשית לישראל

עיר התורה שקרובה אליך

לשכת הרבנות הראשית אלעד.

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין

The office of Rabanoot Elad – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

המלך

פרשת וישלח

אור

יש לי רב או יש לי כל מידת ההסתפקות:

בראשית פרק לב (ד) וישלח יעקב מלאכים לפניו אל עשו אחיו ארצה שְׂעִיר שָׂדֶה אֲדָוִם: (ה) ויצו אתם לאמר כה תאמרו לאדני לעשו כה אמר עבדך יעקב עם לבן גרתי ואחר עד עתה: (ו) ויהי לי שור וחמור צאן ועבד ושפחה ואשלחה להגיד לאדני למצא חן בעיניך: (יב) הצילני נא מיד אחי מיד עשו כיירא אנכי אתו פריבוא והפני אם עלבנים: ובפרק לג (ח) ולאמר מי לך כל המחנה הזה אשר פגשתי ולאמר למצאחן בעיני אדני: (ט) ולאמר עשו ישלי רב אחי יהי לך אשר לך: (י) ולאמר יעקב אל נא אסנא מצאתי חן בעיניך ולקחת מנחתי מידי כי עלכן ראיתי פניך כראת פני אלהים ותרצני: (יא) קחנא את ברכתי אשר הבאת לך כיחנני אלהים וכי ישליכל ויפצרב ויקח:

שאלות:

א ויצו אתם לאמר כה תאמרו לאדני לעשו כה אמר עבדך יעקב עם לבן גרתי וכו' ויהי לי שור וחמור וכו' ואשלחה להגיד לאדני למצא חן בעיניך. ופרש"י גרתי ותרי"ג מצוות קיימתי, ויהי לי שור וחמור דביר כלשון בנ"א שאומרים על רבים בלשון יחיד, וכל זה כדי למצא חן בעיניו. ותימה כיצד על ידי שקיים תרי"ג מצוות ימצא חן בעיניו? **ג** ועוד כיצד אומר בלשון יחיד שור וחמור בזמן שרק הדורון ששלח היה מאות בעלי חיים ואדרבא הדבר יכעיס אותו שהוא מרמה אותו? **ד** מדוע בפגישתן יעקב שינה בלשונו מעשו שאמר יש לי רב, ואילו יעקב השיבו ואמר יש לי כל?

טבע האדם להסתכל על חצי כוס הריקה:

הנה כאשר נתבונן ברוח המנשבת בעולם אחד הדברים ההרסניים ביותר של אושר ושמחת החיים בבית היהודי הוא מפני שתמיד האדם מתמקד במה שחסר לו ועל כך הוא חושב כל היום כיצד ואיך להשלים את החסר בפרנסה והעסקים או ליכות לילדים או עם חינוך הילדים או עם הבריאות או עם הכבוד והמעמד וכדומא כל אחד עסוק ומוטרד יומם ולילה בחסרונו עדי אין לו טעם בחיים ומאבד את אושר החיים, בהיות והדבר גורם לו לדאגה ועצבות תסכול וחוסר סבלנות וזה בא לידי ביטוי הן בעבודת השם שלו שנפגעת מכך מחוסר מוטיבציה והן בביתו בינו לרעייתו וליוצאי חלציו וכן בחברתו ועיסוקו, אולם תורתנו הקדושה מלמדת אותנו שזו טעות אנושית הדרך לאושר והצלחה היא הראיה וחשיבה חיובית, משני סיבות אחת בהיות ולעולם האדם צריך לשמוח וליהנות ממה שיש לו ולא לאבד את הכל בגלל מה שאין לו מאחר ומפסיד גם מה שיש לו, ושנית בכל דבר צריך גם לצפות ולייחל לטוב המסתתר מאחרי הכל כי לעולם לא תצא הרעות מאת השם.

ג' טעמו מעין עולם הבא כיצד:

ובכדי לבאר נקדים שהנה הגמרא ב"ב דף טז ע"ב אומרת שלשה טעמו מעין עוה"ב בעוה"ז והם אברהם יצחק ויעקב, אברהם שנאמר וה' בירך את אברהם בכל, יצחק שנאמר ואוכל מכל, יעקב שנאמר וכי יש לי כל, וצ"ב כיצד חז"ל למדו מהלשון כל שזה הרמז למעין עוה"ב? מה גם כאשר נתבונן בהיסטוריה של האבות עברו עליהם הרבה צרות רדיפות ונסיונות עליות ומורדות וכיצד למרות זאת שייך לומר שטעמו מעין עוה"ב?

איזהו עשיר השמח בחלקו:

כמו כן יש לשאול על דברי התנא באבות פרק ד משנה א בן זומא אומר איזהו חכם הלומד מכל אדם שנאמר (תהלים קי"ט) מכל מלמדי השכלתי, איזהו גבור הכובש את יצרו שנאמר (משלי טז) טוב ארך אפים מגבור ומושל ברוחו מלוכד עיר, איזהו עשיר השמח בחלקו שנאמר (תהלים קכ"ח) יגיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא, איזהו מכובד המכבד את הבריות שנאמר (שמואל א' ב') כי מכבדי אכבד ובוזי יקלו: וכן מבואר במסכת תמיד דף לא ע"ב עשרה דברים שאל אלכסנדרוס מוקדון את זקני הנגב, וכו' אמר להן: אידין מתקרי עשיר? אמרו ליה: איזהו עשיר השמח בחלקו. ואפשר שזה כוונת התורה במצוות הביכורים דברים (פרשת כי תבוא) פרק כו פסוק (יא) וְשִׂמְחַתְּ בְּכֻלְהֵטוֹב אֲשֶׁר נָתַן לְךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ וּלְבִיתְךָ וגו'. שחייב האדם לשמוח בחצי כוס המלאה ולדעת להודות על הטוב שקיבל, ולא להתמקד במה שחסר. וכתב רבנו חיים בצלאל אחיו של המהר"ל מפראג בספר אגרת הטיול חלק רמז אות ע: עשיר איזהו עשיר השמח בחלקו (אבות פ"ו) נוטריקון של עשיר "עניים" "שיניים" "ידים" "רגלים" מגיד מי שנברא שלם באיבריו ואינו בעל מום הוא עשיר בודאי.

מאן מלכי רבנן:

יש לשאול הרי לפי הגיון בני אדם נראה הפוך שהחכם שמלמד אחרים והעשיר שיש לו נכסים לרוב והגיבור שכולם נרתעים מגבורתו והמכובד שמכבדים אותו וכיצד התנא מלמדנו הפוך? אולם נראה לבאר דברי התנא שהדבר תלוי בהשקפת עולמו של האדם שאם האדם חושב ומתייחס לחיי גופו כמטרה ועיקר דוואג ומשתדל למלא צרכי גופו אין ספק שההבנה תהיה הפוכה מדברי התנא בהיות ואדם כזה תולה הכל בחכמתו והצלחתו להגיע ולהשיג את מעמדו בחברה ולהרבות נכסים ולטפח גופו להיות גיבור המטיל חיתתו על אחרים וחושב כמה טוב אם היה האדם פטור מהמצוות לעשות ככל העולה על רוחו הרי בזה הוא יהיה ממש בן חורין, אך חז"ל לימדונו כי טעות היא בידו מאחר ולכל אדם יש רצונות ותאוות שלעולם לא יוכל להשיג אותם כי אין אדם מת וחצי תאוותו בידו, וכאשר ירגיל עצמו שכל העולה על רוחו לעשות הרי הוא נהפך להיות עבד לתשוקתו ורצונו, כעין התינוק שכל מה שרואה הוא רוצה וחושב שהכל שלו ובוכה ומתקוטט להשיג מבוקשו הלזה יקרא בן חורין, מה גם שהמצאיות כאשר אדם למשל רגיל לשתות כוס קפה בבוקר אמנם אין בזה בעיה אך הבעיה כאשר אין לו את הקפה שהורגל הרי אותו אדם ממש משתגע וכואב לו הראש ועצבני, או רגיל לעשן הוא משתגע בלי הסגריה, וכן עזה"ד כל הרגל שהופך להיות אצלו קבע הוא נהפך להיות עבד לקפה ולסיגריות וכדומא עד שמאבד את השליטה על עצמו בהעדר הרגלו הלזה יקרא בן חורין, לעומת זה התורה מלמדת את האדם כיצד לרסן את עצמו ולשלוט על תשוקתו ורצונו ולהנהיג עצמו על פי השכל והוא בן חורין אמיתי, בהיות ויכול לשרוד ולחיות גם בלעדי שמילה את תאוותו, ועליו אמר התנא איזהו גיבור הכובש את יצרו או כמ"ש חז"ל מאן מלכי רבנן שהם המושלים ביצרם, כמבואר במסכת גיטין דף סב ע"א רב הונא ורב חסדא הוו יתבי, חליף ואזיל גניבא. א"ל חד לחבריה ניקום מקמיה דבר אוריין הוא, אמר לו ומקמי פלגאה ניקום? אדהכי אתא איהו לגבייהו, אמר להו שלמא עליכו מלכי,

בית: רח' שמאי 18 טל: 039096874 לשכה רח' שמאי 13, אלעד • טל: 03-9096601 • פקס: 03-9337941

tel: 972-3-9096784 • hom: 18 shamai st' fax: 972-39337941 • tel: 972-3-90966001 • 13 shamai st' elad 40800

מרדכי מלכא
רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו
יו"ר ועדת סת"ם
הרבנות הראשית לישראל

לשכת הרבנות הראשית אלעד.

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין

The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

שלמא עלייכו מלכי, אמרו ליה מנא לך דרבנן איקרו מלכים: אמר להו, דכתיב [משלי ח'] בי מלכים ימלוכו וגו'. כיון שהמלכות הוא שלטון וכל אדם יכול להיות מלך על תאוותיו ותשוקותיו וזו הגדולה והגבורה האמיתית, כיון שרק כך יכול להיות מאושר ושמח בחלקו ולא יתמרמר כל חייו על מה שלא השיג עדיין, כי לעולם לא ישיג וממילא תמיד יהיה ממורמר ועצוב בחייו על החסר שמצוי אצלו למרות כל עושרו, ולא יחשוב כי ע"י שמרסן עצמו ושולט על תשוקותיו ירגיש מצוקה וא"כ אולי עדיף מצוקת החיסרון ממצוקת המגבלות של התורה, כיון שאין הדבר נכון משל למה הדבר דומה לאדם שאינו מעשן וכי בגלל שאינו משועבד לסיגריה מרגיש חיסרון ולא טוב לו או אינו רגיל לכוס קפה וכי מרגיש בזה חיסרון הרי הוא שמח גם בלעדיו עוד יותר מהמעשן כיון שאין הדבר מפריע לו, וכן יש בני אדם שאוהבים בשר בכל מיני צורות ויש אדם שנמנע מהבשר בגלל שלא כל כך בריא אכילת בשר האם נאמר שה שאוכל בשר נהנה יותר מאותו שלא אוכל הבשר, וכן יש בני אדם שנהנים לשתות משקאות חריפים ויש שלא אוהבים האם נאמר שבגלל שאינו שותה לא נהנה מהחיים, וכן אחד רגיל לאוכל חריף והשני למתוק וכי חסר בהנאה לאחד מהן למרות שאין לו את אותה הנאה שהשני מרגיש בהכרח בגלל שאצלו אין את ההרגל הזה אינו מרגיש כלל חיסרון, כך המולך על יצריו ושולט על תשוקותיו אינו מרגיש בחיסרון ואדרבא שמח תמיד בחלקו, והוא הגיבור האמיתי שגובר על יצרו יותר מלכוד עיר. ודבר זה יתכן אצל האדם רק כאשר מאמין בתכליתו הרוחני לעתיד ומאמין שיש מנהיג לבירה ומעדיף עבודת להשי"ת מאשר עבודת עצדות לצרכי גופו, וממילא מעריך חכמת התורה עד שמוכן ללמוד מכל אדם ולכבד כל אדם כי נעשה אצילי ומכובד וזהו גדולת האדם האמיתי.

ביצור כל העולם ניזון בזכות חנינא והוא עני:

ובזה יבנו דברי חז"ל במסכת ברכות דף יז ע"ב, ובמסכת חולין דף פו ע"א, ובמסכת תענית דף כד ע"ב אמר רב יהודה אמר רב בכל יום ויום בת קול יוצאת ואומרת: כל העולם כולו ניזון בשביל חנינא בני וחנינא בני דיו בקב חרובים מערב שבת לערב שבת. הוה רגילא דביתהו למיחמא תנורא כל מעלי דשבתא ושדייא אקטרתא, משום כיסופא, הוה לה הך שיבבתא בישתא. אמרה מכדי, ידענא דלית להו ולא מידי, מאי כולי האי? אולא וטרפא אבבא, איכספא ועיילא לאינדונא, איתעביד לה ניסא דחזיא לתנורא מלא לחמא, ואגנא מלא לישא. אמרה לה: פלגיתא, פלגיתא אייתי מסא, דקא חריך לחמיך. אמרה לה אף אנא להכי עיילי. תנא אף היא להביא מרדה נכנסה, מפני שמלומדת בנסים. אמרה ליה דביתהו עד אימת ניזיל ונצטער כולי האי? אמר לה: מאי נעביד? בעי רחמי דניתבו לך מידי, בעא רחמי, יצתה כמין פיסת יד ויהבו ליה חד כרעא דפתורא דדהבא. (חזאי) [מסורת הש"ס: חזאי] בחלמא עתידי צדיקי דאכלי אפתורא דדהבא דאית ליה תלת כרעי. (ואת אוכלת) [מסורת הש"ס: ואיהו] אפתורא דתרי כרעי, (אמרה ליה) [מסורת הש"ס: אמר לה]: ניהא לך דמיכל אכלי כולי עלמא אפתורא דמשלם ואנן אפתורא דמיחסר? אמרה ליה ומאי נעביד? בעי רחמי דנשקלינהו מינך. בעי רחמי ושקלוהו, תנא גדול היה נס אחרון יותר מן הראשון. דגמירי דמיהב יהבי, מישקל לא שקלי. חד בי שמשי חזייה לברתיה דהוות עציבא, אמר לה בתי למאי עציבת? אמרה ליה כלי של חומץ נתחלף לי בכלי של שמן, והדלקתי ממנו אור לשבת. אמר לה בתי, מאי אכפת לך? מי שאמר לשמן וידלוק הוא יאמר לחומץ וידלוק. תנא: היה דולק והולך כל היום כולו, עד שהביאו ממנו אור להבדלה. רבי חנינא בן דוסא הוה ליה הנך עיזי, אמרו ליה קא מפסדן. אמר אי קא מפסדן ניכלינהו דובי, ואי לא כל חדא וחדא תיתי לאורתא דובא בקרנייהו. לאורתא אייתי כל חדא וחדא דובא בקרנייהו. הוה ליה ההיא שיבבתא דקא בניה ביתא. ולא מטו כשורי. אתיא לקמיה, אמרה ליה בניתי ביתי ולא קמטו כשוראי אמר לה מה שמך? אמרה ליה איכו. אמר איכו נימטו כשוריך. תנא הגיעו, עד שיצאו אמה לכאן ואמה לכאן. ויש אומרים: סניפין עשאו. תניא, פלימו אומר אני ראיתי אותו הבית, והוה קורותיו יוצאות אמה לכאן ואמה לכאן. ואמרו לי בית זה שקירה רבי חנינא בן דוסא בתפלתו. ורבי חנינא בן דוסא מהיכן הוה ליה עזים? והא עני הוה. ועוד, אמרו חכמים אין מגדלין בהמה דקה בארץ ישראל אמר רב פנחס מעשה ועבר אדם אחד על פתח ביתו והניח שם תרנגולין, ומצאתן אשתו של רבי חנינא בן דוסא, ואמר לה: אל תאכלי מביציהן. והרבו ביצים ותרנגולין, והיו מצערין אותם, ומכרן, וקנה בדמיהן עזים. פעם אחת עבר אותו אדם שאבדו ממנו התרנגולין, ואמר לחבירו בכאן הנחתי התרנגולין שלי. שמע רבי חנינא, אמר לו יש לך בהן סימן? אמר לו הן. נתן לו סימן ונטל את העיזין, והן הן עיזי דאיתו דובי בקרנייהו ע"כ. **ויש לשאול** לכאורה הדברים סותרים מצד אחד רואים כיצד אין הקב"ה מצער ומשנה סדרי בראשית בשביל למנוע צער, ומאידך חי בעוני ומסתפק בקב חרובין לשבוע, א"כ קשה כיצד יתכן שכל העולם ניזון בזכותו והוא בצער? **אולם להנ"ל** אין ספק שאצל רבי חנינא בן דוסא היה לו טוב ושמח בקב חרובין כאילו יש לו כל צורכו, ולכן מדויק הכרוז שיוצא בכל יום מהשמים שאומרת "די לו" הכוונה מספיק לו ולא שהוא בצער, ובהכרח שזה נובע מאותו יסוד הנ"ל זוכה להתרומם בעבודת השי"ת ולהרגיל עצמו להסתפק גם בדבר מועט וממילא אינו מרגיש שום חיסרון ולא צער. והראיה לכך שהרי מבואר **במסכת תענית דף כד ע"ב** רבי חנינא בן דוסא הוה קא אזיל באורחא אתא מיטרא. אמר לפניו רבונו של עולם, כל העולם כולו בנחת וחנינא בצער? פסק מיטרא. כי מטא לביתיה, אמר לפניו רבונו של עולם כל העולם כולו בצער, וחנינא בנחת? אתא מיטרא. הראת לדעת כי הקב"ה מנע ממנו כל צער ואילו היה לו צער מהקב חרובין ברור שהיה הקב"ה משנה סדרי בראשית בשבילו. ומצאתי את שאהבה נפשי שזכיתי לכוון לדעת גדולים שכ"כ **הצל"ח מסכת ברכות דף יז ע"ב** עיי"ש.

מהו טעם מעין עוה"ב:

ובזה מובן ששלשת האבות זכו להגיע לדרגה זו ששמחו עם חלקם וזה מעין עוה"ב, כיון שבעוה"ב אין קנאה אין שנאה אין תחרות אין תאוה וכו' וכאשר אדם חיי בהרגשה כזו שאף אחד בעולם אינו מועיל או מזיק לא מקנא ולא שונא ולא רודף הרי לשמחתו אין גבול ומיצרים כעין עוה"ב, ולכן אנו בברכת המזון מתפללים הרחמן הוא יברך כל אחד מאיתנו בברכה שלימה כמו שנתברכו אבותינו אברהם יצחק יעקב בכל מכל כל, היינו שזכו להגיע לדרגה זו שהתחושה וההרגשה שלהם שיש להם הכל ונהנו מעין עוה"ב, ולכן דרשו חז"ל מלשון כל שנאמר באבות שטעמו מעין עוה"ב. ולכן בברהמ"ז אומרים הרחמן הוא יברך כל אחד ואחד מאתנו כמו שנתברכו אבותינו אברהם יצחק יעקב בכל מכל כל כן יברך יחד ברכה שלמה. שאין ברכה גדולה מזו לחיות בשלימות ושמחה עם מה שהקב"ה נותן לאדם.

ביאור מאמר חז"ל ועפי"ז להבין הבדל בין יעקב לעשו:

אולם דרכו של עשיו כבר כתב **התנא באבות** הקנאה התאוה והכבוד מוציאים את האדם מן העולם, כי בעצם כל מה שאדם אינו שמח ויש לו שנאה ומחלוקת תלויה ביסוד זה, שאם האדם הולך בהשקפת התורה ומאמין ובוטח כי הכל ברצון הי"ת ואת אשר מגיע לו אף אחד בעולם לא יקח ממנו ולא יפגע בו, ומאידך אף אחד לא יועילנו נגד הנגור עליו בשמים, נמצא ששמח בחלקו והוא העשיר כמאמר התנא, וכן זוהי כוונת התנא כך היא דרכה של תורה פת במלח תאכל ומים במסורה תשתה ועל הארץ תישן אם אתה עושה כן אשריך בעוה"ז וטוב לך בעוה"ב, ללמדנו שאין האושר תלוי בעושר אלא תלוי במידת ההסתפקות בחלקו שאפילו יהיה רק פת במלח ויושן על הארץ שמח, וכאשר ביקש יעקב אבינו אם נתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש, וכמאמר

מרדכי מלכא
רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו
יו"ר ועדת סת"ם
הרבנות הראשית לישראל

עיר התורה שקרובה אליך

לשכת הרבנות הראשית אלעד.

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין

The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

דורשי רשומות שיש לזה רמז בפסוק בארץ מתחת ובשמים ממעל, לרמז שעל עניני הארץ להסתכל שיש אנשים יותר מתחתיו ולשמוח במצבו, ובענייני שמים ממעל שתמיד יתבע את עצמו כל מה שהשיג ברוחניות עדיין שיש מעליו, ורק כאשר הולך בדרך זו יכול לזכות לתורה ולהגיע לתכליתו בעולמו, ולהיות שמח בחלקו מאחר והדבר דומה לאדם שאינו מעשן האם יעלה על הדעת שהמעשן יותר מאושר בגלל שמעשן בודאי שלא כיון שלא הרגיל עצמו בכך אינו מרגיש כלל חסר בזה שאינו מעשן כך הדבר בכל ענייני גופו, אולם כאשר האדם רודף אחרי ענייני גופו הרי אין אדם מת וחצי תאוותו בידו ויש מנה רוצה מאתיים וכן הדבר עד סוף ימיו, **כמ"ש שלמה המלך בקהלת פרק ה פסוק ט** אהב קָסָף לֹא־יִשְׁבֹּעַ פָּסָף וגו'. **וכמאמר חז"ל במדרש קהלת רבה פרשה א** אמר ר' יודן בשם ר' איבו אין אדם יוצא מן העולם וחצי תאוותו בידו אלא אן אית ליה מאה בעי למעבד יתהון תרתין מאוון, ואן אית ליה תרתי מאוון בעי למעבד יתהון ארבעה מאה ע"כ. ובפרט כשיש מלבד התאוה קנאה וכואב לו מדוע לשני יש ולו אין ואולי זה על חשבוננו, כמאמר לבן ליעקב אחרי שעבד אצלו עשרים שנה במסירות נפש אומר לו הבנות בנותי והצאן צאני ורק נחשתי אולי התברכתי בגללך, וכן עשו כל מהותו רדיפה אחרי הון העוה"ז ושררה וכבוד, וכאשר אדם רודף אחרי זה הרי אין לדבר סוף ולעולם אין לו חיים כי תמיד בצער על החסר, וזהו ההבדל המהותי בין השקפת עולמו של עשו להשקפת התורה של יעקב, וזה בא לידי ביטוי שעשו אומר יש לי רב הכונה שיש לו הרבה אך עדיין חסר, ואילו יעקב אומר יש לי כל הכונה לא חסר לי דבר ומה שיש לו הוא הכל. **ומצאתי שכ"כ בפנים יפות (פרשת וישלח) פרק לג פסוק ט עיי"ש.**

להנ"ל יובנו דברי יעקב לפייס עשו:

ולפי זה יובן היטב כיצד יעקב שלח לפייס עשו בזה שקיים תרי"ג מצוות ויהי לו שור וחמור. כוונת יעקב לומר לעשו הרי כל השנאה שלך כלפי הן בגלל שלקחתי לך את משמני הארץ, אך דע לך שאתה טועה כי השקפת עולמי אינה רדיפה אחרי התאוה קנאה וכבוד אלא עיקר השקפת חיי קיום התורה ואפילו אם יש לי הרבה צאן בשבילי זה כמו שור אחד וחמור אחד מאחר ולא איכפת לי כמה יש ואני שמח בחלקי, ולכן אינני מתחרה ומתיימר לקחת לך את חלקך בעוה"ז ואין לך על מה לשנא אותי.

מבואר בתענית כי המצב הטוב ביותר הוא כמו שהוא:

וכבר למדונו חז"ל שלעולם האדם ירגיל עצמו לראות את חצי כוס המלאה, כמסופר במסכת תענית דף כג ע"ב תו רבי מני הוה שכיח קמיה דרבי יצחק בן אלישיב אמר ליה עתירי דבי חמי קא מצערו לי, אמר ליענו ואיענו, אמר קא דחקו לי, אמר ליעתרו ואיעתרו, אמר לא מיקבלי עלי אינשי ביתי, אמר ליה מה שמה חנה תתייפי חנה ונתייפת, אמר ליה קא מגנדרא עלי, אמר ליה אי הכי תחזור חנה לשחרוריתה וחזרה חנה לשחרוריתה: **וכתב בספר כיצד לשמוח** כי בעצם לאדם נדמה שמצב אחר יהיה יותר טוב ולכן הראה לו הצדיק כי מצב אחר רק יותר גרוע וכן הדבר אצל כל אדם עושה השי"ת את הטוב ביותר עבורו וצריך תמיד לשמוח עם מה שיש ולא להתמקד מה שחסר בהיות ואדם כזה מאפיל על כל האושר כמו שנספר.

מעשה של הבן איש חי

מעשה שהובא בספר עוד יוסף חי מרבי יוסף חיים זצוק"ל. מעשה בחוטב עצים שזאת היא מלאכתו מיום שפתח עינו, לחטוב עצים מהיער בכל יום מעלות השחר עד הצהריים, וישאם חבילות על כתפו להביאם העירה למכור אותם ומדמיהם היתה פרנסתו ופרנסת אשתו ובניו בכל יום, וזו היתה מלאכת אבותיו ואבות אבותיו. והנה יום מן הימים וזה היה בתקופת תמוז שהחום קשה מנשוא, והוא היה חוטב עצים כדרכו ביער, מרוב החום והעיפות רפו ידיו וכשלו ברכיו, וקודם שנשא את החבילות על כתפו ישב על הארץ לנוח מעט ליד החבילות שהיו מוכנות, כי כשל כחו. כשהביט בעמלו ויגיע כפו התחמץ לבבו, ונאנח במר רוחו באומרו, למה איש כמוני לעמל יולד לא נחתי ולא שקטתי מדי יום-יום לכהרות עצים חזקים וגבוהים, ומאכלי תמיד לחם עם ירק השדה או בצלים, ומעודי לא טעמתי בשר עוף ובהמה, ומימי לא תפסתי בידי מטבע זהב, ורק פרוטות כסף ונחושת מחיר חבילותי אשר אביא ביגיע כפי, ומדוע לא ניתן לי זהב כמו העשירים והמלכים וגם מיטות יקרות לשכב ולנוח עליהם? ומדוע לא ניתן לפני שולחן מלכים ושרים מלא וגדוש קערות זהב וכסף מלאים מיני מאכלים וממתקים, וכזאת וכזאת הוא פורט והולך מכל הדברים היקרים בעולם, ועיניו זולגות דמעות, ומרוב בכייתו ואנחותיו נרדם ושכב במקומו ליד חבילת העצים. ויחלום והנה לקראתו נער נחמד ויפה עינים ופניו מאירות כמו כוכבי השמים, ובידו שרביט זהב. אמר לו שמע השם יתברך קול אנחותיך, וראה את דמעותיך, ועתה שלחני אליך לומר לך שאלה אחת תבקש ממני ואמלא שאלתך. ענה ואמר לו זאת שאלתי ואבקשנה, כל דבר אשר אגע בו בידי או בכל אבר מאברי, יהפך לזהב. ענה הנער ואמר כדברך כן יהיה. ויגע בו בשרביט הזהב שבידו, צחק, ותיכף ומיד נעלם מעיניו. אז הבין כי מלאך שלוח מהשמים אליו. ויושט ידו ויקח עץ אחד מחבילתו אשר כרת בזיעת אפו, ויהפך העץ לזהב בכפו. וישמח שמחה גדולה. אמר בלבו עתה מלאכתי זו תהיה נחלה לאנשים אחרים לחטוב עצים ולשאת על כתפם משאות כבדים, ואני אהיה רם ועליון על כל העשירים והנכבדים, וגם על כל הנסיכים והמלכים. עתה אגע בעצים ובאבנים ואהפכם לזהב, ואמכרם ואבנה בהם ארמון גדול כמושב מלכים, ותוכו מיטות וכסאות כראוי, ואחר כך אכנס בו ואגע בו בידי ואהפכם לזהב, ואמלא אוצרותי עפר ואשים ידי עליהם ויהיו לזהב. היש בעולם מלך יושב בארמון אשר כל עציו ואבניו ורצפתו זהב וכל אוצרותיו הגדולים מלאים זהב? אם כן לי הזהב, לי הזהב ולא לאחר, ובהיותו שמח ועליו בחלומו בכל הדברים האלה אשר צייר ברעיונו, הרגיש בחלום כי הוא צמא מחום היום, ויושט ידו בחלום ויקח את הכד שהיה מלא מים מונח מראשותיו כדי לשתות מים ממנו, ותיכף ומיד בנוגעו בו נהפך החרס לזהב, והנה כד זהב נוצץ לעומתו, ותגדל שמחתו, אך המים שבתוכו נשארו מים, כי לא נגע בשרו בהם עדיין, וכאשר הניח הכד על שפתיו כדי לשתות, גם המים נהפכו לזהב, ולא נזלו המים לפיו, כי בנוגעם בשפתיו שהם אבר מאבריו נהפכו המים ונעשו זהב. אז אותה שעה הרגיש האיש בסכולותו בתאוה אשר התאוה בשאלתו, ויצעק בחלומו בקול מר ואמר: מה עשיתי הלא שאלתי היא לרעתי, כי כל הנוגע בבשר איברי יתהפך לזהב, מה אוכל ומה אשתה, הלא כל מאכל ומשקה שיבוא לידי בנוגעו בשפתי או בלשוני יהפך לזהב, עתה הבין למה צחק הנער לשאלתי, אם כן ודאי אמות בצמא וברעב, כי איך אוכל ואשתה זהב. ויבך בחלומו ויתמרמר על רוע מזלו. אמר בלבבו: מרוב התאוה היא סיבת הרעה שבאה עלי, והנה הוא בבכייתו הקיץ משנתו והנה חלום, וכד המים מונח אצלו וחבילת העצים בשלמותה. ואז נפקחו עיניו ושכלו להתבונן במראה החלום ללמוד ממנו מוסר והשכל. אמר בלבו: הנה החלום הראני

בית: רח' שמאי 18 טל: 039096874 לשכה רח' שמאי 13, אלעד • טל: 03-9096601 • פקס: 03-9337941

tel: 972-3-9096784 • hom: 18 shamai st' fax: 972-39337941 • tel: 972-3-90966001 • 13 shamai st' elad 40800

מרדכי מלכא
רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו
יו"ר ועדת סת"ם
הרבנות הראשית לישראל

לשכת הרבנות הראשית אלעד.

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין

The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

כי לא טוב כי התרעמתי על חלקי ועמלי. וגם לא טוב באשר הסתכלתי באחרים וברכושם, ולא טובה התאוה אשר הרהבתי בעצמי להתאוות אליה, ויורוני מן השמים טוב בחלומי, להיות תמיד שמח בחלקי, בי כל תאוה האדם בעולם הגשמי הבל וריק המה, ומראה החלום הזהב לי לנחמה שלימה. על כן כתוב: מי הוא העשיר, השמח בחלקו.

להבין איך יתכן ברכה עד שיבלו שיאמר די:

והקשה אילת השחר דברים (פרשת דברים) פרק א פסוק א – ב אמנם עדיין יל"ע מדאמרין בשבת (ל"ב ב') עה"פ והריקותי לכם ברכה עד בלי די, עד שיבלו שפתותיכם מלומר די, וכי איך יאמרו די הרי אין אדם מת וחצי תאוותו בידו? ועיין שם מה שכתב לתרץ בדוחק: **ולענ"ד** הברכה היא שמגיע האדם לסיפוקו ושמח בחלקו וזה היא ברכת השם, לעומת אדם שאינו מקבל ברכת השם הרי תמיד חצי תאוותו ורודף להשלים החסר. וכן מצאתי שביאר **בעל ההפלאה במסכת כתובות דף סז ע"ב** עיי"ש. **וכך כתב השל"ה שער האותיות אות סמ"ד-סיפוק א.** מדה של הסתפקות היא אבן יקרה, כתר ועטרה, אשריו בעולם הזה וטוב לו לעולם הבא. בעולם הזה אשריו, כי הוא עשיר, כהא דתנן (אבות פ"ד מ"א) איזהו עשיר השמח בחלקו. מה שאין כן, הבלתי מסתפק, לעולם הוא חסר, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (קהלת רבה פ"א ס"יג, פ"ג ס"י) אין אדם מת וחצי תאוותו בידו, יש לו מנה מתאוה מאתיים. ועל כן מרבה נכסים מרבה דאגה (אבות פ"ב מ"ז), כי ביותר שמרבה נכסים, ביותר מרבה דאגה. כיצד, תמיד מה שבידו הוא חצי תאוותו, ומתאוה עוד כהנה, נמצא כשיש לו מנה אינו דואג אלא להמציא עוד מנה, וכשיש לו מאתיים דואג לעוד מאתיים, וכן לעולם. נמצא מבואר, המרבה נכסים מרבה דאגה. אבל השמח בחלקו, וממה שחננו השם יתברך יאכל, הן רב הן מעט, ומספיק לו בטוב, נמצא הוא לעולם עשיר.

מעשה שהיה עד כמה חמדת הממון קשה:

כתב בספר לב אליהו (פר' צו) וז"ל, ואספר מעשה שאירע בעיר אחת באיש נכבד מאוד שהיו לו מעלות רבות, אבל כשהגיע למדה של חמדת הממון שהיה שקוע בזה היה מאבד כל הנכבדות שלו. וכלל גדול הוא שכל מדה רעה שבאדם אם אין האדם עמל לשרש אחריה הרי היא מתלווה עמו עד קברו, והנה אדם זה חלה ונטה למות, ובאו חבריו להיפרד ממנו, והוא הרי היה כמו שאמרנו בעל שכל ובעל מעלה חוץ ממדה זו, וראו האנשים שעמדו סביב מטתו שהוא מדבר בלחש והכירו בו שרוצה שישמעו אליו, והטו אזנם ושמעו שאומר רצוני לומר לכם דבר שתלמדו ממני מוסר, כי הנה מרגיש אנוכי כי קרב קצי ועוד מעט ואינני, ובכל זאת אם אחד יתן לי כעת כסף, אני מרגיש בעצמי שלא אמנע מלהושיט את ידי ואקח הכסף ואשים אותו תחת הכר... עד כדי כך עוד שולט בי מדת חמדת הממון. שמעו וקחו מוסר! ואכן אחרי כרבע שעה יצאה נשמתו והלך לעולמו, נורא ואיום עכ"ד.

השמח בחלקו זוכה לבנים צדיקים:

כתוב בספר אוצר הפתגמים ושיחות. אגדה חסידית מספרת על רבי שבתי כורץ ספרים בזמן הבעל שם טוב שהיה עני מדוכא וכל טרחתו במשך ימי השבוע בשביל השבת לא הכניסה לו אלא כדי לקנות לחם ודג מלוח, אבל ר' שבתי היה שמח כל השבת ורקד ריקודים בהתלהבות ובשמחה גדולה לכבוד השבת, הבעל שם טוב ראה את הריקודים שלו מרחוק ואמר, בזכות הריקודים עתיד זה להוליד בן שיאיר עיני ישראל, ונולד הצדיק ר' ישראל הנודע בשם המגיד מקוזניץ.

ההבדל בין תלמידי אברהם לתלמידי בלעם:

וכתב התנא במסכת אבות פרק ה משנה יט כל מי שיש בידו שלשה דברים הללו מתלמידיו של אברהם אבינו ושלשה דברים אחרים מתלמידיו של בלעם הרשע עין טובה ורוח נמוכה ונפש שפלה מתלמידיו של אברהם אבינו עין רעה ורוח גבוה ונפש רחבה מתלמידיו של בלעם הרשע מה בין תלמידיו של אברהם אבינו לתלמידיו של בלעם הרשע תלמידיו של אברהם אבינו אוכלין בעולם הזה ונוחלין בעולם הבא שנאמר (משלי ח') להנחיל אוהבי יש ואוצרותיהם אמלא אבל תלמידיו של בלעם הרשע יורשין גיהנם ויורדין לבאר שחת שנאמר (תהלים נ"ה) ואתה אלהים תורידם לבאר שחת אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם ואני אבטח בך: **ופרש"י מסכת אבות פרק ה משנה יט** נפש רחבה אם יתן לי בלק מלא ביתו כסף וזהב. וכתב הרמב"ם **על משנה מסכת אבות פרק ה משנה יט** [יז] כבר בארנו כמה פעמים שעין טובה - ההסתפקות. והשלוש אשר כנגדן הרי הן רדיפת הממון, והיא עין רעה, ורוב התאוה. והוסיף **בית הבחירה למאירי מסכת אבות פרק ה** ופ"י אותם של אברהם אבינו עין טובה ר"ל ששמח בחלקו ואין לבו הומה לממון יותר מדאי עד שמתוך המייתו תהא עינו רעה ויקנא באחרים וזו המידה נתפרסמה לאברהם באומרו אם מחוט ועד שרוך נעל ואם אקח מכל אשר לך. וכו' והפך בבלעם הרשע עין רעה כו'.

מוסר השכל:

עלה בידנו ללמוד מפרשתנו מהנהגת יעקב אבינו כיצד לדעת לשמוח בחלקו ולאמץ את מידת ההסתפקות וזו הדרך לזכות לחיי אושר ושמחה, כאשר האדם מרגיל את עצמו לראות חיובי ולראות את הטוב ממלא את ליבו בשמחה ומוטביציה בעבודת השם, שהיא דרכי אבותנו אברהם יצחק ויעקב למרות כל אשר עברו התברכו במידת יש לי כל לראות תמיד שיש לו כל הנצרך אליו ולדעת להודות עליו, ורק בדרך זה טועם טעמו של גן עדן כאבותינו הקדושים, ולזאת מבקשים בברכת המזון להתברך במידה זו שנתברכו האבות בכל מכל כל המסמלת את השמחה במה שיש ולהיות שמח בחלקו. לעומת האדם אשר כל מאוודו ומחשבתו מתמקד בחצי כוס החסרה הרי שגם הטוב שהושפע עליו כאינו ולא נהנה ממנו ואף לא יועיל כל עצבונו לשנות את מצבו כך שיורש גיהנם כדרכו של עשיר ובלעם, ולזאת החלש יאמר גיבור אני ועבוד על מידותיו להרגיל את עצמו במידה נפלאה זו ובזה לאושר ועושר שמחה וששון וטוב לבב כל הימים אמן.

החותם בברכת שבת שלום ומבורך.

הצב"י מרדכי מלכא עיה"ק אלעד

